

De reislustige Van Everdingen & Evrard

De grote opvallende machine in het Stoommachinemuseum met maar 20 pk vermogen torent hoog boven de andere machines uit. Hij werd in 1851 gebouwd bij Van Everdingen en Evrard in Delfshaven. Het bedrijf vervaardigde ook landbouwmachines, steenvormmachines, stoomketels, locomobielen, stoomkaapstanders, hooi- en stropersen, smalspoorlocomotieven en bouwde zelfs een paar schepen.

De eerste reis leidde naar Kralingen, waar de machine op 23 juli 1852 zijn werk begon in de olieslagerij van Jan de Haan. Dat bedrijf lag aan *'den Hoogen Zeedijk'*. Tegenwoordig zou dit de Honingerdijk of Oostzeedijk in Kralingen kunnen zijn. Met zijn 20 pk vormde de Van Everdingen & Evrard de bovengrens van wat men in het kleinbedrijf gebruikte.

Wat er met de olieslagerij is gebeurd, is niet meer te achterhalen, maar in 1875 verhuisde de machine naar de stoomsmederij 'Walter & Stronk' in Katendrecht. Hemelsbreed is dat maar een klein stukje, aan de andere kant van de Maas. Bij die stoomsmederij werd de machine in 1890 verbouwd tot expansiemachine met Riderschuif. En anno nu ziet hij er nog steeds hetzelfde uit als in 1890. In 1934 werd de stoomsmederij geëlektrificeerd en werd de machine aan de Cruquius Stichting geschonken. Hij heeft dus 82 jaar gewerkt. Het lijkt erop dat hij nog een tijdje in opslag heeft gestaan, mogelijk ook bij Walter & Stronk.

Daarna kwam de machine in 1941 in het gemaal De Cruquius terecht. Waarom? Ooit stond er in De Cruquius een gelijksoortige machine. Die dreef een voedingswaterpomp aan voor de Cornwall ketels. Het water kwam uit de ringvaart en deze pomp diende als tweede pomp. (Elke grote stoominstallatie moet over twee werkende voedingspompen beschikken.)

Kennelijk wilde men de oude situatie weer tot leven brengen.

De machine werd toen op de scheepswerf van Piet Smit Jr. gereviseerd door de heer Christiaanse.

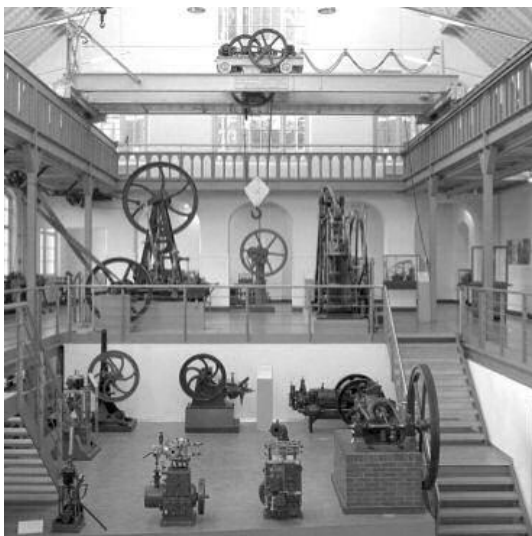
Op de foto hierboven zien we 'onze' Van Everdingen en Evrard in het Cruquius museum staan, helemaal rechts. Links staat de Cockerill stoommachine uit het gemaal Arkelse Dam. (© archief museum De Cruquius).

Kennelijk zag men er vanaf om de Van Everdingen en Evrard in de expositie op te stellen. De volgende reis bracht de machine in 1978 naar Delft en daar werd hij tijdelijk opgeslagen in de hoogspanningshal.

In 1983 reisde hij naar het Maritiem Buitenmuseum in Rotterdam en daar bleek dat de krukas 'opgewonden' was door het vliegwiel, kennelijk door een abrupte blokkering. Een bedrijf in Arnhem heeft de krukas met inductie verhitte en hydraulische persen weer in orde kunnen krijgen.

In 1993 vond er op hetzelfde terrein een grote revisie plaats. Daarna werd de machine met perslucht getest. Je zou kunnen concluderen dat hij in bijna zestig jaar nauwelijks gedraaid heeft, maar alleen een aantal malen is gereviseerd.

In 1994 ging de Van Everdingen & Evrard weer naar Delft. Daar werd hij opgesteld in Techniek-Museum Delft (TMD), aangedreven door een driefasen wisselstroom motor.

De foto laat de situatie tussen 1994 en 2010 zien. De machine staat zo te zien op de eerste verdieping, aan de linker kant, maar eigenlijk is dat de begane grond van het museum.

In 2010 werd het nieuwe Techniekmuseum een 'Science Center' en ja, daar was dus geen plaats meer voor de Van Everdingen & Evrard.

Toen begon de machine aan zijn -hopelijk- laatste reis, richting Medemblik. Daar staat hij nu pronken in het Stoommachinemuseum en af en toe draait hij op perslucht, wat toch wat realistischer aan doet dan de elektrische aandrijving die ik lang geleden in Delft zag.

Hans Walrecht